כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת כי תצא ■ ח' אלול ה'תשע"ז ■ 30.08.2017 ■ גליון מס' 442

תפוצה לכל קהילות ישראל

שופר!!!!

/ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בימי קדם, לפני שהקימו את מכבי האש ואת סילוני המים, בכל פעם שהייתה פורצת אש בעיירה היו התושבים רצים ומביאים דליי מים כדי לכבות את השריפה. ראשי העיר ופרנסיה סיכמו שבראש המגדל שבעיירה יעמוד אדם על המשמר. אם וכאשר תפרוץ שריפה, הוא יריע בחצוצרה וכל התושבים יעזבו את עיסוקיהם ויבואו לסייע בכיבויה. באחד הימים הגיע לעיירה נער תמים מהכפר הסמוך. הוא ראה את האדם העומד בראש המגדל ושאל אותו לעיסוקו. "בכל פעם שפורצת שריפה, אני תוקע בחצוצרה" השיב לו האיש. "איזה רעיון נהדר!" קרא הנער. הוא מיהר אל השוק ורכש חצוצרה משלו. מיד כששב אל הכפר, הוא כינס את כל התושבים ואמר להם בחדווה: "אחי ורעי, יש לי חדשות טובות עבורכם! מהיום ואילך בכל פעם שפורצת שריפה, אין צורך לדאוג. אני אריע בחצוצרה והשריפה תיכבה מאליה. הנה, ראו" והוא מיהר להשליך גפרור אל שדה הקוצים. "אל תחששו!" הוא צעק לעברם. "שימו לב מה עומד לקרות". הוא החל להריע בחצוצרה, אך כמובן שהאש לא התחשבה בקולות החצוצרה והתפשטה חיש מהר, כשהיא שורפת את כל האזור. "שוטה שבעולם", הסבירו לו, "החצוצרה אינה מכבה את האש. היא רק תזכורת, אזעקה לאנשים שיבואו ויכבו את האש. ואילו אתה בטיפשותך שרפת את כל האזור!"

בכל חודש אלול אנו תוקעים בשופר. אך ישנם כאלו הסבורים שהתקיעה עצמה היא המטרה; אך האמת היא שתקיעת השופר בחודש אלול נועדה רק לעורר את הלבבות. אם נישאר רק בתקיעת השופר של כל בוקר, לא התקדמנו...

****

אחיו של הגר"י וויס זצ"ל, רב העיר וועראבי בהונגריה ומחבר שו"ת שיח יצחק, רצה לחדש ולומר שכשיהודי מתפלל ביחידות, או כשאין מנין מתפללים בבית הכנסת, לא תוקעים בשופר לאחר תפילת שחרית, משום שהתקיעה היא זכרון לזכירת השופר שתקעו במחנה ישראל כשמשה רבינו עלה להר, ושם נעשה הדבר בפני קהל עם ועדה. אחיו הגר"י וויס זצ"ל (שמרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל כותב בהסכמה לספרו, שזכה להכירו, והיה בקי עצום בכל אוצרות ומכמני התורה) מסכים שאם אכן כן, והטעם היחיד של תקיעת השופר בחודש אלול הוא זכר לתקיעת בני ישראל בשעה שמשה עלה למרום בר"ח אלול, דבריו צודקים, משום שבתלמוד הירושלמי (סוף פ"א דעירובין) נאמר "כמה הוא מחנה? ר' חנניה אמר: מאה, ר' יוחנן אמר: עשרה", וכך היא ההלכה ש"מחנה" הכוונה לעשרה יהודים, ולכן אין לתקוע בשופר בפחות מעשרה יהודים. אמנם כבר העירו הפוסקים, שאם הטעם היחיד לתקיעת שופר בחודש אלול הוא בגלל תקיעת שופר שתקעו במדבר, אם כן היה עלינו לתקוע רק בר"ח אלול, בו תקעו תקיעה זו, בעוד שאנו תוקעים בשופר בכל חודש אלול, וזה בגלל טעמים נוספים לתקיעה זו, בין היתר, כדי להחריד את העם ולעורר את הלבבות לתשובה, ולכן כותב ה"שיח יצחק", כיון שאומרים סליחות גם כשאין עשרה מתפללים בבית הכנסת, לכן אפשר לתקוע בשופר גם כשאין מנין בבית הכנסת.

ומה קורה אם לא הספקנו לשמוע תקיעת שופר בשחרית, או שלא היה שופר בבית הכנסת, האם נתקע בשופר לאחר תפילת מנחה?

ה"אגרות משה" דן בשאלה זו והוא משיב שישנם מקומות בהם תוקעים בשופר גם בתפילת ערבית, כפי שהרמ"א כותב במפורש (תקפא, א), וכפי המנהג המובא בטור, הכותב שכך נהגו בקהילות אשכנז. מסתבר, כותב ה"אגרות משה", שלא תקעו בשופר דוקא בערב, אלא אחרי מנחה או אחרי תפילת ערבית כאשר נהגו אז להתפלל ערבית בעוד היום גדול, וזה משום שלא מסתבר שיתקעו בשופר בשעת לילה, מפני שמתחילת הלילה ועד חצות אין זה עת רצון.

ואכן, החיי אדם (כלל קלח,א) כותב במפורש שהנוהגים לתקוע בשופר בערב, תוקעים במנחה. לכן,

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

כלי גבר על אשה
הגמרא במסכת שבת (סז ב) אומרת: "הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי"...
המשך בעמי 2

כיצד לערוך חשבון נפש בארבעה שלבים / מדריך שימושי
קראתי כי בחודש אלול יש לערוך חשבון נפש. למרות שהוצאתי תואר ראשון במתמטיקה, אני עדיין לא מבין כיצד עורכים חשבון שכזה....
המשך בעמי 3

להכניע את היטות הרצון האישי
אלול. כמה רטט וזיע אצור במילה אחת. החודש הזה מעוטר בעניינים רבים ובעבודות קדושות...
המשך בעמי 4

שויית קיץ
האם מותר להתקלח בשבתות בהיות מזג אוויר שרבי במים קרים? האם מותר לשנות את טמפרטורת המזגן לקרה יותר כאשר הוא דולק?...
המשך בעמי 5

סיפור לשבת
ה"סבל"...
השמש קפחה על ראשו ללא רחמים והוא היה בכלל לבוש בבגדים אירופיים שלא טעמו מימיהם טעמו של אקלים מדברי שכזה...
המשך בעמי 6

שביבים
- ירושלים כסא ה', מתי תמלוך בציון?
- מעלה עמו נשמות מהגיהנום
- ההיסטוריה של חודש אלול
- "מזונות" על הגביע

המשך בעמי 8

קובע האגר"מ, אם לא תקעו בשופר בשחרית, אפשר לתקוע בשופר במנחה, ואנו תוקעים דוקא בשחרית כיון שאנו תוקעים רק פעם אחת ביום, לכן אנו מעדיפים לתקוע כבר בתחילת היום, בזמן שכולם מצויים בבית הכנסת, וגם כדי שאם נתעורר בתשובה מקול השופר, עדיף שנתעורר בתשובה כבר בבוקר, בשעה שהאנשים הולכים לעבודתם ועסקיהם, ואם יתעוררו בתשובה- יתנהגו בעסקיהם ביושר ובאמונה.

הערוך השולחן (תקפא, יב) כותב ש"בלילה לא יתקעו בכל חודש אלול, ואפילו להתלמד, דאין לעשות התעוררות בלילה, והתקיעות מעוררים המידות העליונות". ורבי חיים פאלג'י זי"ע בספרו מועד לכל חי (סי' י"א סקנ"א) כותב שיש לגעור באלו שרוצים להתלמד כדי לתקוע בשופר, שלא יתקעו בשופר משחשיכה, משום שאין ראוי לתקוע בשופר אפילו כדי ללמוד כיצד לתקוע בשופר. כך גם הקפיד הגרי"ץ דושינסקיא זצ"ל (מנהגי ופסקי מהרי"ץ דושינסקיא, ס"ב) שלא יתקעו בשופר בלילה אפילו כדי להתלמד. וכן, על בעלי התקיעה להישמר ולהיזהר שלא לתקוע בשופר בשעות הלילה, כאשר ילדי ישראל ישנים. מדובר בתופעה פסולה ביותר, שהיא כמצוה הבאה בעבירה, בהם ישנם מבעלי התקיעה היושבים בביתם בשעות הלילה המאוחרות ותוקעים בשופר, בעודם מפריעים לאחרים לישון.

בעל ה"חוות יאיר" כותב בספרו "מקור חיים" שלא יפה נוהגים הנערים וכמה בעלי בתים שמנסים סתם כך לתקוע בשופר בבית הכנסת, ועושים מכך שחוק וקלות ראש בבית ה'. כך כותב גם רבי חיים פלאג'י זצ"ל בספרו "מועד לכל חי": "קשה עלי מה שעושים התינוקות חוכא ואיטלולא בשופר, שתוקעים בימי אלול להתלמד, ונכנסים בבתי כנסיות, ולא יבצר שעושים שם צחוק וקלות ראש, ועל גזברי ופרנסי הקהילה הקדושה מוטל שלא יניחו שיכנסו לבית הכנסת".

❋❋❋

"זמן אלול" נפתח ורבבות בני ישיבות, אברכי הכוללים וילדי התת"ם שבו ללמוד בבתי המדרשות. בני יקירי ני"ו הצטרף אל לגיונו של מלך, עזב את הבית החמים של אבא ואמא, וכמו אחיו, התחיל ללמוד בישיבה הגדולה. בכל בוקר אעמוד שוב לפני בחורי החמד, אליהם התגעגעתי כל "בין הזמנים", אפתח יחד איתם את המסכת בדף ב' עמוד א' ונתחיל ללמוד את דברי חכמינו הקדושים. והאמת? אני עני, יחד עם עוד אלפי הורים, מתרגש, מתרגש מאד מאד. אשרינו מה טוב חלקנו, מה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו!!

אך בל נשכח גם את כל האחרים.

ראיתי מביאים בשם הקדוש האריז"ל ועוד גדולי עולם, שנכון להעתיר בתפילה בחודש אלול ובעשרת ימי תשובה על הרחוקים משמירת תורה ומצוות ולהזכירם בתחינה בתפלת שמונה עשרה, לפני חתימת ברכת "השיבנו אבינו לתורתך", ולבקש "שתחתור חתירה תחת כסא כבודך, להחזיר בתשובה שלימה לכל פושעי עמך בית ישראל... כי ימינך פשוטה לקבל שבים".

רבבות מילדי ישראל, מליוני אחים תועים שלנו, ילמדו ויעסקו בקרוב דברים אחרים, זרים, מנוכרים, לא אמיתיים, כאלו שלא יקדמו אותם למטרה של "להתענג אל ה' ולהנות מזיו שכינתו". שעורי הקודש בבתי הספר הממלכתיים שואפים לאפס וגם למוד התנ"ך והתושב"ע אינם נלמדים בתחושת קודש ורוממות מתבקשת, אלא כידיעות אוניברסליות מדעיות, או, חלילה, כסתם פולקלור משעשע וחביב, בודאי לא מחייב.

כולנו יודעים כמה הנוער הישראלי יודע על יהדות, הקב"ה ותורתו. אם אלו לא היו אחים שלנו, היינו צוחקים. אך כעת אנו בוכים. לא מזמן צפיתי בסרטון של משאל רחוב בישראל, בו נשאלו אנשים מבוגרים איזה מגילה קוראים בחג השבועות. התשובה היתה, של חלק מהנשאלים, שבשבועות קוראים את מגילת העצמאות. אחד השיב שקוראים בשבועות את מגילת אסתר והשלישי השיב שבכלל, יש רק שתי מגילות, מגילת אסתר ומגילת העצמאות. כששאלו סטודנטים מה היא מצוות הביכורים, הם ענו שהכווה לבכור שנולד ראשון להוריו ואחד העיר שביכורים בכלל כותבים בק' ולא בכ'... אחד השיב שבחג השבועות נוהגים לאכול פירות, וגם עושים בו מופלטות. אחת הסבירה שחג מתן תורה נקרא כך כי נתנו את התורה. ומי נותן את התורה? היא לא ידעה לענות. "אנחנו"... אחת הוסיפה שחג מתן תורה הוא החג שבו מסיימים את התורה... אשה אחת אמרה שבחג השבועות קיבלנו את התורה ואת ירושלים.

הבה נזכור בתפילותינו ובבקשותינו גם את אלו שלא זכו, עדיין, לעסוק בתורה ובמצוות. נבוא כולנו ונקדיש להם לפחות בקשה ודמעה אחת רותחת בכל בוקר. כי אנחנו לא מוכנים לוותר על אף יהודי.

(לעילוי נשמת סבתי מורתי היקרה מרת אטה גנוט ע"ה. נלב"ע בשיבה טובה בערב ראש חודש אלול התשע"ז).

כלי גבר על אשה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

הגמרא במסכת שבת (סז ב) אומרת: "הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי" ופרש"י: "מחליפין שמותיהן זה בזה", שנותנים לאיש שם של אשה ולאשה שם של איש. ונשאלת השאלה מה שלילי כל כך בהחלפת השמות, ומדוע העושה זאת יש בו מדרכי האמורי? בספרו "עין איה" (שם) מסביר הראי"ה שמעבר להחלפה הפורמאלית של שם גבר לשם אשה ושם אשה לגבר, המעשה הזה הוא ביטוי להשקפת עולם, השקפה שיש לה השלכה על כל מהלכי החיים של האדם. כי שתי השקפות עולם מהלכות בעולמנו, האחת כופרת ואחת מאמינה, ה"השקפה המאמינה" מאמינה בבורא עולם שברא בריאה בעלת מטרה ויעוד, ויצר את האדם על פי גורלו להיות איש או אשה, וככזה עליו להיות שותף להשלמת הבריאה, על ידי מילוי החובות שהוטלו עליו על ידי ההשגחה העליונה. אלא שבבחירתם החופשית בחרו רבים מבני אדם לכפור במלכותו של מי שאמר והיה העולם ולטעון "לית דין ולית דיין", ובמקומו להעמיד

את האדם כריבון, והוא הקובע לפי חפצו איך ינהל את חייו, גישה שמביאה בסופה לתופעה של "איש הישר בעיניו יעשה", ולשיטתם "איש הישר" היא ראויה כל עוד האדם אינו פוגע בזולתו- זוהי "השקפה הכופרת". ולא שההשקפה המאמינה אינה מחשיבה את רצון האדם, אדרבא היא רואה בו את הכח המרכזי שבאדם, אלא שהיא עוסקת בעידונו והרמת ערכו של הרצון, מה שאין כן ההשקפה הכפרנית היא הולכת אחרי נטית הלב הנמשכת אחרי כל דבר הנראה מלבב ברגע מזדמן. ומאחר וחפץ האדם משתנה חדשים לבקרים על כן גם אורחות חייו שלו ישתנו מעת לעת, ואם מהותו ותכונתו הטבעית יהיו מאוסים בפניו, הוא בקלות יבוא להחליפם במהות שמוצא אצל אחרים. מכאן אין פלא שהגבר מחליף את שמו, כלומר את מהותו וחלקו המיוחד לו בהגשמת החיים, לשמה של האשה, לתפקד בתפקודי האשה. וכך להיפך, כשהאשה מואסת בחלקה הנשי, היא מבקשת לתפקד בתפקודי הגבר, ואז היא מחליפה את שמה בשמו. וההתנהלות הזו היא המאפיינת את ה"עבודה זרה", שאחת מהן היתה "דרכי האמורי".

גם בתקופתנו אנו רואים התנהלות הדומה ל"דרכי האמורי", אלו המחליפים את "שמו בשמה ואת שמה בשמו", שאין בפניהם דברים מחייבים מעבר למה שתבונתם האנושית אומרת להם, מה שהביא לתופעה של הפמיניזם הקיצוני, של המתירנות ושל שאר הגחמות המתחדשות חדשים לבקרים בחברה המודרנית, אבל במבחן התוצאה לא ראינו שהשינויים הללו הטיבו, לא עם הפרט ולא עם הכלל, לא השביחו את איכות החיים החברתיים, לא שיפרו את הזוגיות, לא שימרו את המסגרת המשפחתית, ולא חישלו את החוסן הלאומי. נהפוך הוא, במבחן התוצאה אנו מזהים שיותר ויותר אנשים ההולכים בדרך הזו מתכנסים בתוך האגואיזם האישי שלהם, שהתחרות וההישגיות הן העומדות במרכז חייהם, מה שמביא להעמדת הפרט במרכז, דבר שהביא להימנעות מהקמת משפחה והולדת ילדים, לבגידות בזוגיות וריבוי הגירושין, מפני שהתועלת האישית קודמת אצלם לאחריות עתידית.

דוגמא להחלפת השמות מוצאים אנו גם באזהרת בתורה: "לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה, כי תועבת ה' אלקיך כל עושה אלה". במעשה הזה יש טשטוש ההבדלים החיצוניים שבין גבר לאשה, שהסכנה הקרובה ממנו הוא ניצול הדבר לזנות כמו שפירש רש"י: "כלי גבר על אשה. שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים, שאין זו אלא לשם ניאוף. וגבר שמלת אשה, לילך לישב בין הנשים", ומעבר לסכנה הזו יש לטשטוש הבדלי המינים השלכה רחבה יותר, היא עלולה להביא את האדם לאורחות חיים היותר נלוזים, למחוזות שלא שערום אבותינו. יחד עם זאת החובה להדגיש כי הצורך לשמר את יחודו של כל אחד מהמינים, את הגבר בשמו ואת האשה בשמה, אסור לו להביא לידי ניצול, לחסום את התפתחות האשה ולמנוע ממנה את שוויון ההזדמנויות. המגבלות היחידות שעלינו להציב בנושא הגבר והאשה הן הנאמנות להלכה, שהיא: הקפדה על כללי הצניעות והקדושה ואחריות לעתיד המשפחה והאומה. וכך כתב הרמב"ם (הל' אישות פט"ו הי"ט) על מעמד האשה: "וכן ציוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו, ואם יש לו ממון מרבה בטובתה כפי הממון". על פניו נראה כאילו ההלכה הטילה מגבלות על תפקודה של האשה, אבל האמת היא שאדרבא במקרים רבים לא זו בלבד שאין ההלכה מקפחת את האשה אלא ההיפך, היא נותנת לאשה מרחב וחופש בחירה רחב יותר מאשר לגבר, קחו למשל את חיובי הגבר: הגבר חייב במצוות עשה שהזמן גרמן, מה שמכתיב לגבר את סדר היום שלו, בעוד האשה שפטורה ממצוות אלו היא פנויה לנהל את סדר היום שלה כרצונה. כמו כן הגבר חייב בתלמוד תורה, חיוב שיש בו הכתבה לגבר מה עליו לעשות בזמנו הפנוי, בעוד האשה שאינה חייבת בתלמוד תורה היא בת חורין לעשות כרצונה בזמן שמתפנה לה, (ואם היא רוצה יכולה גם ללמוד בו תורה). הגבר בהגיעו לגיל שמונה עשרה חייב לשאת אשה, ל"כבול" עצמו בהקמת משפחה ולפרנס אותה, בעוד האשה פטורה מכל זה, וגם כאן היא "בת חורין" לעצמה לעשות מה שלבה חפץ ואין עליה חובה להינשא, וגם לאחר שבחרה בנישואין, גם אז היא אינה חייבת לעבוד ואילו בעלה חייב לפרנסה, ואם היא החליטה לעבוד והיא משתכרת יותר ממה שבעלה נותן לה, היא יכולה לומר לבעלה: "איני ניזונת ואיני עושה" (כתובות נח ב), ולנכס לעצמה את משכורתה מבלי לתתו לבעלה. כך שבמקרים רבים יש לאשה חופש רב יותר מאשר לאיש.

כיצד לערוך חשבון נפש בארבעה שלבים / מדריך שימושי

/ מנדי קמינקר*

קראתי כי בחודש אלול יש לערוך חשבון נפש. למרות שהוצאתי תואר ראשון במתמטיקה, אני עדיין לא מבין כיצד עורכים חשבון שכזה.

תשובה:

גם דוקטורט במתמטיקה לא היה מסייע לך! מתמטיקה עוסקת במספרים יבשים, אך חשבון נפש, כשמו כן הוא, עוסק בענינים שקשורים לנשמה. אך אל דאגה, אין צורך להפוך למלאכים כדי לדעת כיצד לנהל חשבון נפשי-נשמתי שכזה. היה זה רבי יוסף יצחק שניאורסאהן, הרבי השישי מליובאוויטש, שנתן לכך דוגמה הולמת מעולם החומר: המאזן השנתי שעורך בעל עסק מדי שנה.

מי צריך מאזן שנתי? ובכן, ניתן לטעון כי אנו זקוקים לו לצורך הגשת הדו"ח למס הכנסה. אך האמת היא שבעל עסק עם ראש על הכתפיים יודע כי ללא מאזן שנתי הוא לא יכול לדעת האם הוא מרוויח או מפסיד. העובדה שהחנויות מלאות בקונים לא אומרת מאום. אנשים עלולים להגיע כדי לבדוק סחורה אך לא ביצעו רכישה. רק כאשר הוא עורך את החשבון ובשורה האחרונה התוצאה

היא רווחית, הוא יודע כי השנה החולפת הייתה שנה מוצלחת.

גם אנו יכולים להיות עסוקים מן הבוקר ועד הערב, אך פעם בשנה אנו מוכרחים לקחת פסק זמן כדי לבדוק מה קורה עם העסק לשמו הגענו לעולם: "אני נבראתי לשמש את קוני", אמרו חכמינו זכרונם לברכה. האם השנה החולפת קידמה אותנו אל מטרה זו? האם התקדמנו ביחסינו לאלוקים ולאדם? האם הפכנו להיות יהודים ואנשים טובים יותר?

הנה הצעה מעשית כיצד לערוך חשבון שכזה. הוא עלול לארוך כמה שעות, אך לא חייבים לסיים אותו ביום אחד.

שלב ראשון: על דף נשרטט שתי משבצות גדולות. על הראשונה נכתוב "בין אדם למקום", על השניה "בין אדם לחברו".

שלב שני: במשבצת "בין אדם למקום" נכלול את המצוות השונות שאנו מקיימים כדי להתקרב לבורא העולם, איש לפי רמת שמירת המצוות שלו. למשל: עבור אדם שהתחיל להניח תפילין השנה, משפט כמו "הנחתי תפילין כמעט כל יום" נחשב ל'ריווח'; עבור מי שמניח תפילין מאז גיל הבר מצווה, זה נחשב ל'הפסד'. כך, נמנה את המצוות אותם אנו משתדלים לקיים ונבדוק האם בשנה החולפת התחזקנו בקיומן או חלילה להיפך.

שלב שלישי: במשבצת "בין אדם לחברו" נכתוב על היחסים השונים בינינו לבין בן/בת זוגנו, הורינו, ילדינו, אחינו-אחיותינו, חברים לעבודה, ידידים וכו'. גם כאן נבדוק האם התקרבנו אליהם? התרחקנו מהם? עשינו מעשים שמוטב היה שלא ייעשו?

שלב רביעי ואחרון: השלב האחרון הוא השלב החשוב ביותר, שכן בלעדיו כל הזמן שהשקענו עד עתה בעריכת החשבון יירד לטמיון. עלינו לקחת את ה"הפסדים" של השנה החולפת ולחשוב כיצד אנו יכולים להפוך אותם לרווחים. מה אנו צריכים לעשות כדי להיות הורים טובים יותר? כיצד נוכל לוודא כי אנו אכן מניחים תפילין בכל יום חול? מה עלינו לעשות כדי לשפר את האווירה בביתינו? כיצד נקדיש יותר זמן ללימוד תורה פעם בשבוע/פעם ביום?

מאזן שנתי שכזה נקרא "חשבון נפש". ביצועו אורך זמן, ובעלי עסקים רבים סוגרים את החנויות ליום אחד בשנה כדי לערוך אותו. אך הוא משתלם. הוא יאפשר לנו להניע מחדש את גלגלי העסק לקראת שנה חדשה מוצלחת ומבורכת.

*הרב מנדי קמינקר הוא עורך אתר בית חב"ד ושליח לקהילה הישראלית בצ'רי היל, ניו ג'רזי

להכניע את להיטות הרצון האישי

/ ברסלב

אלול. כמה רטט וזיע אצור במילה אחת. החודש הזה מעוטר בעניינים רבים ובעבודות קדושות, אך כמו בכל הדברים שנשמה תלויה בהם, המפתח מסתתר לעיתים מתחת לשטיח. דווקא המקום שנראה כל כך פשוט וכבוש זה מכבר עשוי להתגלות כאתגר גדול ולא פשוט. העולם אפוף מלחמות, בין עמים ולאומים, הבית לחוץ, ובאדם מיניה וביה. כאשר מתנהלת מלחמה תשומת הלב מוקדשת מן הסתם ליריב. מה הוא מתכנן ואיך הוא עורך את צבאותיו. אבל הזירה האמיתית איננה בצד האויב, כאשר התותחים רועמים הקרב האמיתי מתנהל עמוק פנימה, בלב. אם נבין זאת - יש לנו ביד מפתח של אלול.

שתי תנועות בעולם, כסדר ושלא כסדר. כאשר כותבים אותיות מאות א עד ת זהו סדר. האפשרות האחרת היא היפוכו של הסדר. אנחנו מכירים את האפשרויות הללו בהגדרה מעט שונה, מסתדר לי או לא מסתדר. הנהגה של 'כסדר' היא זו העולה בקנה אחד עם ציפיות ומאוויים. ההנהגה של 'שלא כסדר' מתנגדת לתוכניותיי, כלומר היא סותרת את הדבר הכי קרוב אלי, את עצמי. זו הסיבה שאנשים מתקשים לספוג ביזיון או לשאת ביטול תוכניות. ההתנגדות תמיד מערערת את יסוד היש וזה בדיוק המקום לגעת קמעא ביסוד האין. הבה נרחיב:

אחור וקדם

על בריאת האדם נאמר "אחור וקדם צרתני" האדם נברא דו פרצופין, כאשר 'קדם' הוא אדם ו'אחור' היא בחינת חוה. האדם כשמו אדם הוא, חווה היא בחינת המלכות. למלכות טבע מופלא, מצד אחד מי אינו רוצה למלוך, לשלוט במצב ולנהל את תכוניותיו. מלכות מבוטאת לכאורה על ידי שליטה וניהול עניינים. אך מסתבר שאין זה בדיוק כך. מלכות היא ספירה אחרונה, נאמר עליה שאין לה כלום מעצמה. יתרה מזאת, טבעה של המלכות הוא 'לא כסדר'. המלכות היא ההפך המוחלט מכל מה שאתה מעוניין ורוצה, בבחינת "עזר - כנגדו". לפיכך, מלמד רביז"ל, מי שניגש אל המלכות מתוך רצון למלוך פוגש את ההיפך: עניינים אינם מסתדרים, תוכניות מתבטלות. מדוע? משום שאת הדבר הזה בדיוק חיפשת, את המלכות. הדרך היחידה לקבל מלכות באופן ראוי היא כאשר כוללים אותה בבחינת כסדר. לשם כך דורשים מאיתנו ביטול. אמור מעתה, אם רצונך לשלוט בדבר מה בחייך - להצליח, להוביל - בטל את רצונותיך בפני רצון השם. כך תכלול את בחינת שלא כסדר בבחינת כסדר. אי הסדר יהפוך במהרה לסדר מופתי.

בכמה מתורותיו שח רבנו [רבי נחמן מברסלב] אודות סודו של אלול, כאשר הנקודה המרכזית העולה היא ביטול. אלול הוא עת רצון, סלולה בו דרך של תשובה. את הדרך סלל לנו משה רבינו. דרך פלאית זו קושרת שמים וארץ ועושה מהם אחד, מבטלת את ההר ובוללת אותו בעונג עם הגיא. כי משה רבינו עסק כל ימיו בשני הקצוות הללו, מצד אחד קישר עצמו אפילו אחרון שבישראל, מדוע? משום שבכל מקום חיפש רק אלוקות, ואם ביהודי זה יש ניצוץ, משמע השם יתברך בעצמו כאן. ראוי לי לדבק עצמי עימו.

מנגד גם כשעלה מעלה-מעלה, בכל מקום מצא שוב ושוב אלוקות "ומשה עלה אל האלוקים" - בכל עלייה המשיך למצוא אלוקות. רבינו מלמד שזוהי כוונתו הכמוסה של אלול. עליך יהודי להימצא תמיד בין שני הקצוות, לאחד ביניהם. עם דרך שכזו יכולים לצאת למלחמה. מלחמה?! על שום מה?

כי תצא

פרשת השבוע פותחת בציווי "כי תצא למלחמה". מלמדים הצדיקים כי המלחמה הכרחית היא, כאדם החי בעולם הינך מוכרח לצאת ולהיכנס ושוב לצאת כדי להיכנס. הבית והחוץ הם שני רבדים במציאות, פנימיות וחיצוניות. בחוץ שוהים ניצוצות שנדחו החוצה, בפנים שרויה קדושה. עלינו להכנים את הניצוצות פנימה וזה ייעשה על ידי יציאתנו חוצה לצרכי פרנסה ולעניינים קיומיים. כאשר יהודי עוסק בענייני עולם הזה בקדושה הרי הוא מלקט ניצוצות מחוץ פנימה. כאן המקום להזכיר, 'בנאדם זוהי מלחמה'. "כי תצא למלחמה על אויביך" נותנת בידך התורה כלי נשק ואמצעי הגנה "ונתנו השם אלוקיך בידיך" - על מנת שייתן בידך השם ניצחון "ושבית שביו". במילים הללו מאיר רבינו חידוש עצום, 'ושבית שביו' - תן דעתך ותפוס כביכול את השם יתברך בשבי, בפנימיות מחשבתך. איך תופסים אלוקות במוח? על ידי ביטול. לתפוס אלוקות היינו להתבטל. אלוקות זה אין, וכאשר תחשוב באמת ממציאות השם ממילא תתבטל. תבטל דעתך, רצונותיך, ישותך. וראה זה פלא, ברגע בו תשקיט ותכניע את להיטות הרצון האישי ההתנגדות תיכנע לקראתך. ההפרעות ייעלמו והלא כסדר יסתדר.

היש אדם שהכל מסתדר לו?! אין אדם כזה, אבל צדיקים כאלה יש גם יש. ההפרעות נובעות מהמקום שאינו מוכן להתבטל לגמרי למציאות השם. כאשר אדם נכנע לגמרי לרצון השם, שום הפרעה אינה יכולה לו (ע"פ ליקו"ת פב).

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלת אפרים מרגלית: האם מותר להתקלח בשבתות בהיות מזג אוויר חם ושרבי במים קרים? והאם מותר לשנות את טמפרטורת המזגן לקרה יותר כאשר המזגן דולק?

תשובה: מקלחת במים קרים: לספרדים - מותר. לאשכנזים - מותר רק אם יש צער.

שינוי טמפרטורת המזגן: על ידי ישראל-אסור. על ידי גוי מותר באופנים מסוימים עיין לקמן.

ביאור: כבר כתבתי בעבר את פסיקת השולחן ערוך בסימן שכ"ו סעיף א' המתירה רחצה במים קרים בשבת, אלא שהתפשט המנהג בקרב בני אשכנז שלא לרחוץ אף במים קרים בשבת.[א] אמנם בקהילות ספרד לא נתפשט מנהג זה ואין להם אלא פסיקת השולחן ערוך הנ"ל המתירה רחצה במים קרים בשבת.

ולכן לבני ספרד מותר להתקלח במים קרים בשבת, אמנם גם לבני אשכנז אם יש בדבר צער וסבל, כגון בשבתות בעלות מזג אוויר שרבי, אם אדם רגיש לכך ומצטער-יש להתיר מקלחת במים קרים.

טעמי ההיתר:

א) כתב בשו"ת אגרות משה[ב] דיש לומר דהמנהג הוא רק לא לרחוץ בתוך מים קרים, אבל רחצה בצורה של 'מקלחת' שהמים נשפכים על גופו-איננה בכלל המנהג[ג] ולכן הקלו למי שמצטער, להתקלח בשבת במים קרים.

ב) בהגהות לשולחן ערוך של רבי עקיבא איגר, כתב דלמצטער יש להקל אף רחצה במים חמים שהוחמו מערב שבת ולא צריך לחוש ל'גזרת מרחצאות' (באופן שאין חששות אחרות, ולכן אין בכך היתר למצטער להתקלח במים חמים משבת הבאים מהדוד החשמלי שהרי מבשל את המים הקרים הנכנסים לדוד, וכל דברי הרבי עקיבא איגר הם רק לעצם 'גזרת מרחצאות' שיש להתיר למצטער) וא"כ כל שכן רחצה במים קרים.

ג) עיין שו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תרפ"ז דעולה מדבריו דבמקום צער אין צורך לחוש למנהג.[ד]

ואם ירצה להפיג צינתם של המים הקרים, אזי אם בערב שבת גוף החימום בדוד פעל, וממילא המים החמים נחשבים כ'תולדות האש' אין היתר לעשות כך, שיש בכך חששות של 'בישול', אך אם גוף החימום לא דלק בערב שבת, והמים הוחמו מכוח החמה, אזי הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים, האם מותר להשתמש במים הבאים מדוד שמש בשבת ,שיש מתירים ויש אוסרים, ומכל מקום אף לשיטת המתירים, יזהר רק להפיג את צינת המים הקרים, ולא שיגיעו לידי דרגה של 'פושרים' משום שלפי הרבה פוסקים, מים פושרים הם כבר בכלל 'גזרת מרחצאות'[ה].

ובאשר לשינוי טמפרטורת המזגן: אי אפשר לשנות את טמפרטורת המזגן בשבת, משום חששות שונות כגון: שמגביר את צריכת החשמל, ופועל כמה פעולות חשמליות, ומשנה את הכתב בצג השלט והמזגן וכדומה, אמנם על ידי גוי יהיה מותר באופנים הבאים:

אם המזגן מקרר את הבית, והאדם רוצה שהמזגן יקרר יותר, אז מותר לרמוז לגוי ברמז שאינו ביטוי של ציווי להגביר את עוצמת המזגן.

אך אם המזגן אינו מצליח לקרר את הבית, אין היתר לרמוז לגוי כדלעיל, משום שסוף סוף נהנה ממלאכת הגוי שנעשתה בעבורו, ומבואר בשולחן ערוך סימן רע"ו סעיף א' שאסור ליהנות ממלאכה כזו[ו]. אמנם אם מצטער מאד מהחום וסובל הרבה, אז יש מהפוסקים שמתירים[ז] לצוות לגוי בפירוש להגביר את עוצמת המזגן, משום שכשם שהכול נחשבים חולים אצל הקור, כך הכול נחשבים חולים אצל החום, ומותר לצוות על גוי לעשות מלאכה דרבנן במקום חולי.

א - עיין שו"ת תרומת הדשן סימן רנ"ה ורנ"ו, ושו"ת מהרי"ל סימן קל"ט והובאו להלכה במג"א שכ"ו סק"ח, ובמ"ב שם ס"ק כ"א.
ב - או"ח חלק ד' סימן ע"ה אות א'.
ג - כי חלק מהחששות שהביאו למנהג הנ"ל, לא שייכים במקרה של 'מקלחת' עיי"ש בדבריו.
ד - ואף דדבריו לא מוחלטים להלכה, מכל מקום חזי לאיצטרופי.
ה - עיין לוית חן אות ע"ט, וממילא חלק מטעמי ההיתר לא שייכים.
ו - אך אם המזגן כן מקרר, אין הקרור הנוסף נחשב הנאה האסורה, כמבואר בסימן רע"ו סעיף ד', דזו רק תוספת הנאה עיין שם.
ז - שו"ת מנחת יצחק ח"ג סימן כ"ג ועוד.

סיפור לשבת

ה"סבל"...

/ יעקב שלמה לוי

השמש קפחה על ראשו ללא רחמים והוא היה בכלל לבוש בבגדים אירופיים שלא טעמו מימיהם טעמו של אקלים מדברי שכזה. שתי המזוודות הכבדות שבידו הכבידו עליו עוד יותר והזיעה ניגרה ממנו באשדות.

לבו היה מלא שמחה אבל גופו עמד על סף התייבשות והתמוטטות. הוא תר אחרי מישהו שיוביל אותו לאכסניה בעיר בה לא ביקר מימיו.

היה זה ערב שבת בטוניס הבירה. - - -

*

לא בכל יום ואף לא בכל שנה, ואולי בכלל היו אלו הפעמים היחידות בהיסטוריה, בהן דרכה כף רגלו של חסיד הוסיאטין, על אדמות ארצות ערב ואפריקה הרחוקות מארץ מגוריו. ארצות רחוקות גם באקלים, בהווי ובאורח החיים תכלית הריחוק, מגליציה ארצו.

ואף על פי כן, דרכה שם רגלו של החסיד, ולא לזמן קצרצר. תקופות ממושכות עשה ר' ליפא שוואגר בארצות המזרח.

מגדולי סוחרי ומומחי הספרים הישנים וכתבי היד העתיקים בדורות האחרונים היה ר' ליפא. ידענותו היתה מדהימה. הוא הוציא לאור ספרים רבים מתוך כתבי יד והקים לשם כך את חברת "דובב שפתי ישנים" בהוסיאטין, יחד עם גיסו.

אלא שהוא לא היה סוחר גרידא. בשני דברים הצטיין והתבלט ר' ליפא בתחום עיסוקו. שתי תכונות שהעמידוהו גבוה גבוה מעל כל בני מקצועו למסחר כתבי היד והספרים העתיקים: ראשית, היו אלו חושיו הנדירים לזיהוי, לאבחנה, ל"מבינות" על כל כתב יד או דפוס עתיק שבא לידו. "היתה לו אינטואיציה גאונית" תיארוהו לימים מכירים בני מקצוע. אבל הרבה מעבר לזאת השפיעה אישיותו הוא על עיסוקו. הוא היה איש הספר בכל לבו ונפשו, תלמיד חכם שכל מהותו תורה וחכמה. כיון שכך גם התמצא בנאמר בתוך הספרים ולא רק בערכם וגילם או שנת הדפוס ומקומו. הוא היה מחובר לנשמת הספרים ולא רק לגופם.

בתקופה מסוימת, עם התדלדלות מקורות כתבי היד הבלתי מוכרים באירופה וחיפושיו של ר' ליפא אחרי מקורות מחיה וחקר חדשים, נפתח בחייו פרק נוסף מרתק מאין כמוהו. הוא החל מתחקה אחרי כתבי יד עלומים שהתגלגלו פזורים בארצות המזרח בין ערים ובין כפרים. כתבי יד שעברו מדור לדור בירושה ונמצאו בידיים פרטיות בערים ובכפרים נידחים. בנסיעותיו הגיע לטוניס ומרוקו, ל"יושבי המערות" באפריקה ולתימן ואף לארץ ישראל עוד קודם שהתיישב בה ישיבה של קבע.

סיפורי מסעותיו יכלו למלא כרכים שלמים אלא שהוא כמעט ולא סיפר על כך. בזקנותו, בקשוהו לעיתים שיספר, אבל הוא סרב, חשש לביטול תורה. "רק אם תתן לי זמן מיותר" אמר פעם לאחד המבקשים, למרות שבטבעו היה "מספר" גדול ונעים לשון. רק בשעה של בין מנחה למעריב, בישבו עם חבריו הישישים בבית הוסיאטין שברחוב ביאליק, מרשה היה לעצמו לספר, אלא שאז לא היה מי שיעלה את זכרונותיו על הכתב...

ובכל זאת השתמרו כמה מן הסיפורים הללו. כמו הסיפור שאירע עמו באותו יום ששי לוהט בטוניס הבירה.

*

היה זה באחד ממסעיו לטוניסיה.

באתו מסע, כמו במסעות אחרים שלו, נדד ר' ליפא ממושכות בכפרי המדבר הלוהטים והחרבים, מכפר לכפר, בחיפושיו אחרי כתבי היד. הוא לא חסך מאמצים ויגיעת גוף ורוח. זה לא היה אצלו עניין מסחרי גרידא כי אם מפעל חיים. משהו שהוא היה קשור בו בכל לב. לאחר השהות הממושכת במדבר שם את פניו לשוב חזרה אל עיר הבירה טוניס.

בערב שבת הגיע סוף סוף אל מחוז חפצו והוא עייף ויגע ובידיו שתי מזוודות כבדות. כחו תש מלנשאם. הוא תר בעיניו אחר סבל יהודי אך לשווא, הוא לא מצא. ניסה לדבר בעברית ואיש לא הבינו. רק כעבור זמן רב הצביע עובר אורח אחד על אדם שעבר ברחוב ואמר: "הבראו" (עברי, יהודי) כאומר: גש אליו ודבר עמו בשפתכם. ר' ליפא ניגש אל היהודי ושאלה בפיו: "שמא מכיר מר סבל יהודי?"

להפתעתו של ר' ליפא לא היה גבול כאשר התברר לו כי הגיע לכתובת הנכונה. "זו פרנסתי" אמר לו היהודי. ר' ליפא נתן מבטו בלבושיו של האיש ותמיהה גדולה נזדחלה ובאה ללבו. האיש נראה היה לו נקי ומסודר מדי. אם כאלו הם סבליה של טוניס איך נראים גביריה?! אבל הרבה ברירות לא היו לו. אחרי הרהור והתלבטות קלה החליט בכל זאת להשליך עליו יהבו. החום הטוניסאי טיפס אותו יום לשיאים, ור' ליפא ביקש מהיהודי להביא אותו למלון שבו ניתן לישון בלבד. רק אחרי חיפושים רבים מצאו מקום מתאים. כאשר ביקש ר' ליפא לשלם לסבל את שכרו הופתע לשמוע את תשובתו. הלה ענה: "ודאי תזדקק שוב לעזרתי, נתחשבן איפוא בסוף על הכל".

"ושמא יודע כבודו היכן ניתן לאכול בשבת?" שאל ר' ליפא. הסבל הודיע לו כי אצלו בבית אפשר לסעוד.

הכל היה מוזר כל כך. ר' ליפא הסתפק אם אכן יוכל לסעוד על שולחנו של זה כיון שלא עמד על טיבו ומי יודע מי הוא ואם אפשר לסמוך על הכשרות שבביתו. הוא ביקש מהאיש כמסיח לפי תומו להראות לו היכן מתגורר רב העיר, אצלו רוצה הוא

המשך בעמוד הבא...

לבקר. הרב היה מומחה לספרים עתיקים ובינו לר' ליפא נקשרה שיחה נעימה ורבת עניין. משסיימו הוסיף ר' ליפא ושאל את הרב: היכן ניתן לסעוד בשבת? להפתעתו השיב לו הרב בניחותא: "יכול כבודו לסמוך על הסבל ולסעוד על שולחנו".

שב ר' ליפא אצל הסבל. כמנהג בעלי בתים חשובים רצה לשלם מראש את מחיר הסעודות, אבל האיש פסק את פסוקו שמאמש: "נתחשבן בסוף על הכל".

*

השבת פרסה כנפיה על טוניס. ר' ליפא הופתע לראות כי הסבל אינו רק סבל מסור ומארח נאמן, כי אם גם משרת מושלם... הוא הקדים לבוא לבית מלונו של ר' ליפא בכדי ללוותו לבית הכנסת.

נסתיימה התפילה, ברכו כולם זה לזה ב"שבת שלום" ור' ליפא צעד עם מארחו אל ביתו. אפס, בית הסבל עורר תמיהה מרובה בלבו של האורח. מראהו היה רחוק ממראה בית קלוף טיח כפי שראוי היה שייראה ביתו של סבל. היה זה טרקלין מרווח מכוסה שטיחים. וגם שני מטבחים היו בבית, בשרי וחלבי. "קצת מוזר לרכוש בית שכזה ממשכורת של סבל" הרהר ר' ליפא.

סעודת השבת בבית הסבל אף היא היתה עשירה ביותר. אל השולחן הוגשו יין מעשה ידי בעל הבית, פיתות ומטעמי דגים ערבים לחיך שבישלה בעלת הבית. רק בשר לא אכל ר' ליפא בביתו של המארח הנדיב שכן מעולם לא אכל בשר מחוץ לביתו. בבוקר יום השבת שוב ליווה האיש את אורחו מן המלון לתפילה ולביתו, ושוב סעודה כיד המלך, דגים ופירות.

היתה זו שבת נפלאה, מקושטת בהמון סימני שאלה...

יצאה השבת.

ר' ליפא הלך לבית הרב כדי להיפרד ממנו לשלום ואגב גם לשאול לזמני האוטובוסים למחרת. הסבל ליווה אותו לבית הרב. משנפרד מהרב ביקש ר' ליפא מהיהודי להתלוות אליו למלון בכדי לסכם את החוב, דמי סבלות ואירוח. בנוסף ביקש ממנו שיקנה עבורו צידה לדרך, פיתות ופירות. והסבל בזמירותיו הקבועות: מחר בבוקר נחשב את כל ההוצאות, כולל צידה לדרך.

בלבו של ר' ליפא התחיל להתעורר חשד כבד. משהו כאן לא כשורה. אולי רוצה הוא בסופו של דבר לדרוש הימנו סכום כפול ומכופל על הכל...

*

השחר עלה על טוניס והבוקר אור. ר' ליפא התפלל תפילת שחרית והתכונן לצאת לדרכו. בשעה המיועדת התייצב הסבל בבית המלון, נטל את המזוודות הכבדות בידיו וליווה את ר' ליפא לתחנת האוטובוס ואף הניח את המטען באוטובוס שהמתין בתחנה לשעת צאתו.

כעת הגיע רגע האמת. ר' ליפא עמד מוכן ומזומן לשלם ככל אשר ישית עליו האיש על כל אשר עשה למענו בטוניס מבואו ועד צאתו. ומששאל כמה עליו לשלם, חייך היהודי חיוך רחב רחב והשיב בפשטות טבעית: ולא כלום...

ר' ליפא האצילי ניתר ממקומו. הוא התקומם בכל מאודו כנגד אמירה זו. "היתכן?" זעק, "סתם השתמשתי ביהודי כאילו היה משרתי וכל זאת בחינם? לא יקום ולא יהיה! היכן נשמע כזאת? היעשה כזאת בישראל?!" אבל מאום לא עזר, האיש עמד על שלו. לא הועילו לו לר' ליפא כל תחנוניו ומענותיו. הסבל רק ניאות לומר לר' ליפא:

"רק בקשה אחת יש לי מכבודו: אם יפגוש מר יהודי הזקוק להכנסת אורחים, ינהג בו כמו שנהגתי אני בכבודו!"

ר' ליפא עדיין לא עיכל את הדברים ולא היה מוכן להיות אוכל לחם חסד ומשתמש באחרים ללא שכר. הוא היה אובד עצות. תיכף ומיד יבוא האוטובוס והוא יסע מכאן, וככל הנראה לא ישוב עוד לכאן לעולם. מה יעשה?

לשמחתו כי רבה ראה פתאום מרחוק את ידידו רב העיר. זו היתה עבורו מתנת שמיים. הוא מיהר לרוץ אליו ולהתרעם בפניו מרות על הסבל המוזר שמסרב לקבל שכר.

הרב הצטחק צחוק רחב. ניכר היה עליו כי אין זו לא הפעם הראשונה בה הוא מוצא את עצמו במצב שכזה. "חכם ליפא", אמר לו, "היהודי זה אינו אלא הגביר של הקהילה. שמו אליהו חסיד, הוא חשוך ילדים, ועוסק בקיום מצוות גמילות חסדים, תומך ביתומים ומכניס אורחים. וכיון שידע שלא תחפוץ להנות ממנו סתם כך הפציר בי שלא אגלה לך כל הזמן מי הוא ומה הוא!" - - -

*

ר' ליפא הוכה הלם ונאחז התרגשות מהמידע המרעיש. הוא גם היה בעל חסד ומזכה הרבים, שבביקוריו בתימן, למשל, הביא לשם מושגים חדשים בגמילות חסדים והצעיד את צנעא מדרגות רבות קדימה בהקמת חברות תמיכה למיניהן. ובכל זאת היה מעשהו של ר' אליהו חסיד בגדר של חידוש גם עבורו. רושמה של שבת זו לא פג הימנו כל ימיו והוא את ציוויו של ר' אליהו חסיד שמר בכל לב. עד כמה שהיה בעל צדקה מקדם הוסיף עוד כהנה וכהנה. ועד אחרון ימיו היה ביתו פתוח לרווחה לעניים.

בשכבו על ערש דוי, שאלו אותו ידידיו של ר' ליפא, האם ירצה לאחר מאה ועשרים שנה להטמן בטבריה, בקרבת הרבי מהוסיאטין זי"ע. אבל ר' ליפא השיב כי כל מה שהיה רוצה זה לשכב ליד "יהודי שאהב להאכיל רעבים".

בכ"ג שבט תשכ"א נפטר ר' ליפא. הוא נטמן בבית העלמין בקרית שאול.

כשנקנתה החלקה ראו והנה משמים סובבו, ובסמוך לו מצא מנוחתו ידידו ר' סנדר אקלהלד ז"ל, שהיה כל ימיו שכיר, ובכל זאת ממשכורתו החודשית הפריש הרבה לצדקה ועזרה לעניים. "יהודי שאהב להאכיל רעבים". - - -

ותודה לנילי בן ארי

שביבים / שאול שיף

ירושלים כסא ה', מתי תמלוך בציון?
/ הרב תומר אנגלסמן

המדרש (תנחומא הקדום הישן, מהד' ר"ש באבר לסוף פרשת כי תצא) מביא את הסיבה לציווי הנחרץ למחות את העמלק. מסביר המדרש, שזאת מפני שהעמלקים העזו להילחם ולהחריב את ירושלים. וכך כתוב במדרש: "משפשטו ידיהן (=נלחמו) בכסא, אמחה!" שואל המדרש: מנין שירושלים נקראת כסא? ולמד זאת המדרש מהפסוק בירמיה (ג', י"ז): "כי בעת ההוא יקראו לירושלים כסא".

ואכן הציווי בפרשה הוא לא רק למחות אלא גם **לא לשכוח מה עשו לנו העמלקים** בכל דור ודור. וכבר לפני ארבע מאות שנה, ר' אלעזר אזקרי, מחבר "ספר חרדים", בפרקו על ארץ ישראל (עמ' 183): "וכי היכי דבביאה ראשונה בא עמלק, הכי נמי בקיבוץ גליות כשרוצים לבוא לארץ ישראל, עמלק מזדמן להם בדרך, וכאשר עינינו רואות היום תמיד. ירא ה' וישפוט".

ומכאן גם לדורנו שמצווים אנו לזכור שכל אויב שמטרתו להרחיק אותנו מהארץ ומירושלים - לקחת מאיתנו את ה'כסא', אזי הוא בגדר 'עמלק', שהציווי הוא למחותו בעת מלחמה ולא לנטרלו, להורגו ולא לממן לו לימודים ומזונות! ועיננו רואות ודומעות את התקיימות דברי חז"ל: "אמר רבי יהושע בן לוי: כל שהוא רחמן על אכזרים לסוף נעשה אכזר על רחמנים" (ילקוט שמעוני, פרק טו, סוף רמז קכא).

לפיכך חשבתי שיש קשר בין שבועת דוד "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני" למצווה לא לשכוח את אשר עשה לנו עמלק. שכן, הכי מסוכן שלוקחים את ה'כסא' ולא נשים לכך לב, אבל ברגע שאנו נשבעים לזכור את ירושלים אנחנו גם לא שוכחים את כוונת העמלקים שהייתה למנוע מאיתנו להגיע לירושלים בימים ההם ובזמן הזה. רק על ידי חיזוק הקשר עם ירושלים אפשר להכריע את המלחמה ולזכות להתגלות מלכות ה' בשלמותה!

כפי שכתב ר' אברהם בן הרמב"ם (שמות ט"ו, י"ח): "ה' ימלוך לעולם ועד", (מתי?)בשכון ישראל ומנוחתם בארץ ישראל ובנין המקדש, (שאז) תופיע מלכותו (של ה') יתעלה במציאות ובעולמו בין האומות כמו שכתוב: "ועלו מושיעים בהר ציון... והייתה לה' המלוכה".

מעלה עמו נשמות מהגיהנום

מובא ב:"הידעת": איתא בספר מאיר עיני הגולה (אות קסב): "סיפר אחד מנכדי רבינו זצ"ל (ה"ה הגה"ק בעל החידושי הרי"ם זי"ע), כי פעם אחת נסע רבינו זצ"ל מגור לווארשא וגם איזה מנכדיו נסעו עמו יחד בהעגלה, ועל הדרך פגשו בכמה חוצבי אבנים שהיו עסוקים בעבודתם ליישר המסילה וביניהם היו גם איזה יהודים. כאשר ראה אחד מהם את רבינו נוסע בהעגלה השליך הפטיש מידו ורץ אחר העגלה שרבינו ישב בה, אבל בכל התאמצות מרוצתו, לא היה יכול להשיג את העגלה אשר נסעה במהירות רב. הנוסעים ראו יגיעתו של האיש הרודף אחר העגלה, אשר רץ ממש בכל כוחו, ונכמרו רחמם עליו אבל לא יכלו לעשות לזה כלל, כי כולם הרגישו שגם רבינו רואה כל זאת ועם כל זה אינו מרמז שהעגלון יעצור קצת מרוצת דרכו ואיך יהיבו הם להתערב בזה. ואחר עבור כרבע שעה התאמץ האיש ביגיעה רבה ונגע בהעגלה והושיט ידו אל רבינו וצעק שלום עליכם רבי, ורבינו הושיט לו ידו הקדושה מעט מעט, רק כנוגע בראשי אצבעותיו וכרגע רצה שוב העגלה בחפזון רב והאיש נשאר מאחריהם. והיה הדבר קצת לפלא בעיניהם, וכנראה הרגיש רבינו בזה, כי תיכף אמר אליהם: איתא בספרים, כי כשמוליכין את הצדיק אחר פטירתו דרך הגיהנום אז הוא מעלה עמו כמה נשמות מן הנידונים בגיהנום. ואין מובן, דלפי זה למה לא יעלו עמו כל הנשמות דהלא בוודאי כל הנידונים בגיהנום רוצים לעלות משם. אבל לא כל אחד יכול לזכות לזה לעלות עם הצדיק. שכן, הדבר תלוי כפי מה שהאדם עמל ויגע בכל כחו בזה העולם להתדבק בהצדיק כמו כן יוכל הצדיק להעלותו אח"כ בעוברו דרך הגיהנום".

ההיסטוריה של חודש אלול
אירועי החודש בתקופת מתן תורה

המקור לכך שחודש אלול מהווה חודש של חסד אלוקי מיוחד וחודש הרחמים נעוץ עוד בימיו של משה רבנו, בשנת ב'תמ"ח מבריאת העולם (1313 לפני הספירה), שהיתה השנה הראשונה לאחר שעם ישראל יצא ממצרים.

שבעה שבועות אחרי יציאת מצרים, בני ישראל קיבלו את התורה על הר סיני וכרתו ברית עם בורא העולם. אולם 40 יום לאחר-מכן, בשעה שמשה עדיין שהה על הר סיני, הם הפרו את הקשר המיוחד עם אלוקים על ידי כך שעבדו לעגל הזהב. כשמשה ירד מההר וראה את עוונם, הוא שבר את שני לוחות האבן שעליהם חרט האלוקים את עשרת הדברות. לאחר מכן חזר משה להר סיני ל-40 יום נוספים כדי להתחנן אל הקב"ה בשם עם ישראל.

בבוקרו של האחד באלול, עלה משה שוב על הר סיני, כשהוא לוקח עמו את לוחות האבן השניים שאותן סיתת, כדי שהאלוקים שוב יחרוט עליהם את עשרת הדברות. על ההר, ה' הרשה למשה לראות את אחוריו אך לא את פניו (מצב שהרמב"ם מסביר כתפיסה של מציאות הא-ל אך לא את מהותו). זהו המצב הקרוב ביותר בידיעת ה' שמישהו אי פעם הגיע אליו. ה' לימד אותו את הסוד של "שלוש עשרה מידות הרחמים" (שמות לג, יח - לד, ח).

בפעם השלישית משה נשאר על ההר במשך 40 יום, מראש חודש אלול עד י' בתשרי (יום כיפור). במשך הזמן הזה הוא הצליח להשיג את סליחתו השלמה של הבורא ופיוס מלא עבור בני ישראל. מאז ועד היום נחשב חודש אלול לחודש הרחמים והסליחות.

אתר בית חב"ד

"מזונות" על הגביע / הרב אברהם פוקס

הברון רוטשילד ערך פעם 'קידוש' לכבוד שמחה שהיתה במעונו. אל הקידוש שנערך כנהוג לאחר תפילת יום השבת, הוזמן קהל רב בראשות גדולי ישראל. לאחר התפילה נכנסו המוזמנים לאולם הקידוש ולמרבה פליאתם לא מצאו על השולחנות אלא רק כוסות לקידוש ויין, ולא ידעו כיצד יקדשו ללא "מזונות", שהרי "אין קידוש אל במקום סעודה". והנה נכנס לאולם הברון רוטשילד במלוא הדרו והתיישב במזרח לצדו של

הגאון הגרח"ע גרודז'ינסקי זצ"ל, נטל גביע יין בידו, קידש עליו ולאחר ששתה את היין, בירך על הגביע בורא מיני מזונות והחל ללעוס את הגביע להפתעת כל המסובים. גביע הניתן לאכילה הוא, הבינו כעת, ואם כן זהו המזונות. לאחר מכן כיבד הברון את הגרח"ע שיקדש על היין, הגרח"ע החזיק את הכוס בידו הרהר קמעא ופנה לקדש על היין. כשיצא מביתו של הברון שאלוהו מקורביו, ילמדנו רבנו, במה הרהר בטרם עשה את הקידוש על אותו גביע? השיב להם הגרח"ע, נתעוררתי לכך שלכאורה צריך לכסות את המזונות כמו שאמרו בפת שלא יראה את בושתו וגם במזונות רבו המנהגים בכך, אך שוב חזרתי לחשוב שאם לא אקדש, יתבייש הברון רוטשילד ומוטב שהפת יראה את בושתו ולא רוטשילד.

דרשו

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדואייל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il